

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และ ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

การวิจัยนี้ต้องการศึกษาถึงความคิดเห็น ความสนใจของนักเรียนที่มีต่อการปกครองประเทศ เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มต่างๆ คือกลุ่มเพศ และกลุ่มศาสนา ต้องการศึกษความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่อการปกครองประเทศกับเพศของนักเรียน และศาสนาที่นักเรียนนับถือ ทั้งนี้เพราะดินแดนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้นักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายนับถือศาสนาแตกต่างกัน จึงได้เอาศาสนาที่นักเรียนนับถือและ เพศของนักเรียน เป็นตัวแปร วัตถุประสงค์ในการวิจัยมีดังนี้

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและความสนใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการปกครองประเทศ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียน ที่มีต่อการปกครองประเทศอันเป็นผลมาจากปัจจัยสองประการคือ เพศของนักเรียน และศาสนาที่นักเรียนนับถือ
3. เพื่อศึกษาหาข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตร และการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวกับการปกครองประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. สมมุติฐานในการวิจัย เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล จึงได้ตั้งสมมุติฐานในการวิจัยดังนี้

- 1.1 นักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะมีความสนใจต่อการปกครองประเทศมาก และมีความคิดเห็นไปในทางที่เห็นด้วยกับระบบการปกครองประเทศในปัจจุบัน

1.2 นักเรียนเพศชายและหญิงจะมีความคิดเห็นต่อการปกครองประเทศไม่แตกต่างกัน

1.3 นักเรียนที่นับถือศาสนาแตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อการปกครองประเทศแตกต่างกัน

2. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย ใช้สุ่มตัวอย่างแบบแยกกลุ่มจากทุกโรงเรียนในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกันให้เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่ได้มาสุ่มตัวอย่างอีกครั้งตามกลุ่มเพศและศาสนาของนักเรียน รวม 4 กลุ่ม กลุ่มละ 60 คน รวมทั้งหมด 240 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสำรวจความคิดเห็นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) มี 5 คำเลือกแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านเป็นผู้พิจารณาแก้ไขปรับปรุงข้อคำถามที่คลุมเครือ หรือไม่เหมาะสม รวบรวมข้อคำถามที่ผู้ตัดสินพิจารณาแล้วสร้างเป็นแบบสอบถาม นำไปลองใช้กับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย เพื่อศึกษาขอบเขตของถ้อยคำ แล้วได้นำมาปรับปรุงข้อคำถาม เหลือ 81 ข้อ มีคำถาม 88 ข้อถาม และใช้แบบสอบถามนี้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

4. การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการปกครองประเทศไปตามกลุ่มประชากรตามโรงเรียนต่างๆ รวม 8 โรงเรียน ตามที่กำหนดไว้ด้วยตนเอง ใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูล 1 สัปดาห์ ได้คำตอบครั้งแรก 568 ฉบับ นำมาแยกกลุ่มตามเพศ และศาสนา แล้วสุ่มเอาตามกลุ่มต่างๆ กลุ่มละ 60 คน รวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย 240 ฉบับ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยมี 4 กลุ่มคือ กลุ่มนักเรียนชายนับถือศาสนาพุทธ กลุ่มนักเรียนหญิงนับถือศาสนาพุทธ กลุ่มนักเรียนชายนับถือศาสนาอิสลาม และกลุ่มนักเรียนหญิงนับถือศาสนาอิสลาม การวิเคราะห์ข้อมูล

แบ่งออกเป็น 2 อย่างคือ

5.1 การหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสนใจและความคิดเห็นของนักเรียน

5.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวน แบบ 2 ทาง (Two - way classification) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีเพศต่างกันและนับถือศาสนาต่างกัน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติของนักเรียนเพื่อศึกษาความสนใจที่มีต่อการปกครองประเทศด้านต่างๆ สรุปได้ว่า

1.1 นักเรียนได้ความรู้เกี่ยวกับการปกครองประเทศจากวิทยุโทรทัศน์ และจากหนังสือพิมพ์ในเกณฑ์มาก จากคำวาทะ จากการประชุมคุยกับคนอื่น และจากการเรียนในโรงเรียนในเกณฑ์ปานกลาง และจากการหาเสียงของผู้แทนราษฎร และคุณิทธิรศการทางการเมืองในเกณฑ์น้อย

1.2 นักเรียนส่วนใหญ่สนใจต่อรัฐธรรมนูญน้อย

1.3 นักเรียนส่วนใหญ่สนใจการเลือกตั้งและการปฏิบัติงานของผู้แทนราษฎรในเกณฑ์ปานกลาง

1.4 นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าข้าราชการไม่สุจริตต่อหน้าที่ ให้ความร่วมมือเมื่อไปติดต่องานน้อย นักเรียนรู้สึกไม่พอใจเมื่อรู้ว่ามีการทุจริตในราชการ นักเรียนวิจารณ์การทำงานของข้าราชการในเกณฑ์ปานกลาง

1.5 นักเรียนส่วนใหญ่สนใจพรรคการเมืองในเกณฑ์ปานกลาง

2. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความแตกต่างของความสนใจและความคิดเห็นของนักเรียนด้านต่างๆ สรุปได้ว่า

2.1 นักเรียนสนใจการปกครองประเทศแตกต่างกัน คือนักเรียนที่นับถือ

ศาสนาอิสลาม มีความสนใจต่อการปกครอง ประเทศมากกว่านักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ และนักเรียนที่เป็นเพศชายมีความสนใจต่อการปกครอง ประเทศมากกว่านักเรียนเพศหญิง

2.2 นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธและนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามมีความ คิดเห็นต่อรัฐธรรมนูญไม่แตกต่างกัน แต่นักเรียนหญิงเห็นด้วยกับสภาพรัฐธรรมนูญในปัจจุบัน มากกว่านักเรียนชาย ความคิดเห็นของนักเรียนทั้งสองกลุ่มอยู่ในเกณฑ์ไม่มีความเห็น

2.3 นักเรียนมีความคิดเห็นต่อรัฐสภาไม่แตกต่างกันทั้งนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนนับถือศาสนาพุทธ นักเรียนนับถือศาสนาอิสลาม นักเรียน ทั้งสองกลุ่มไม่มีความเห็นต่อรัฐสภา

2.4 นักเรียนนับถือศาสนาพุทธและนักเรียนนับถือศาสนาอิสลาม มีความ คิดเห็นต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่แตกต่างกัน แต่นักเรียนหญิงมีความคิดเห็นต่อผู้แทน ราษฎรในคำนี้มากกว่านักเรียนชาย คะแนนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มอยู่ในเกณฑ์ไม่มีความ เห็น

2.5 นักเรียนนับถือศาสนาพุทธและนักเรียนนับถือศาสนาอิสลาม มีความ คิดเห็นต่อการได้มาซึ่งนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี ไม่แตกต่างกัน แต่นักเรียนหญิง ไม่เห็นด้วยมากกว่านักเรียนชาย นักเรียนทั้งสองกลุ่มเห็นด้วยกับการให้เลื่อนายกรัฐมนตรี โดยตรง และรัฐมนตรีมาจากสมาชิกรัฐสภาทั้งหมด

2.6 นักเรียนนับถือศาสนาพุทธเห็นด้วยกับการรักษาความสงบเรียบร้อย ของบ้านเมืองมากกว่านักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม และนักเรียนหญิงเห็นด้วยกับการ รักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองมากกว่านักเรียนชาย แต่นักเรียนทุกกลุ่มเห็นด้วย กับการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง โดยใช้อำนาจเด็ดขาดตามกฎหมาย

2.7 นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการปกครองประเทศไม่แตก ต่างกันทั้งกลุ่มเพศและกลุ่มศาสนา นักเรียนทั้งสองกลุ่มเห็นด้วยว่าปัญหาในการปกครองมาจาก นักการเมืองและข้าราชการ

2.8 นักเรียนนับถือศาสนาพุทธและนับถือศาสนาอิสลามมีความคิดเห็นต่อการปกครองในส่วนภูมิภาคไม่แตกต่างกัน แต่นักเรียนหญิงเห็นด้วยมากกว่านักเรียนชาย นักเรียนหญิงมีความเห็นด้วยกับการปกครองในส่วนภูมิภาคโดยการกระจายอำนาจ แต่นักเรียนชายไม่มีความเห็น

2.8 นักเรียนนับถือศาสนาพุทธ และนักเรียนนับถือศาสนาอิสลาม มีความคิดเห็นต่อพรรคการเมืองไม่แตกต่างกัน นักเรียนชายและนักเรียนหญิงก็มีความคิดเห็นต่อพรรคการเมืองไม่แตกต่างกัน เช่นกัน นักเรียนทั้งสี่กลุ่มไม่มีความเห็นต่อระบบพรรคการเมือง
สิ่งที่ค้นพบ

1. นักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับการปกครองประเทศ จากสื่อมวลชนมากกว่าจากแหล่งอื่นๆ ส่วนความรู้จากตำรา และจากการเรียนในโรงเรียนอยู่ลำดับรองลงมา นักการเมืองให้ความรู้แก่นักเรียนน้อย

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความคิดเห็นต่อการปกครองประเทศในด้านต่างๆ แตกต่างกันเพราะเพศของนักเรียนมากกว่าแตกต่างกันเพราะศาสนาที่นักเรียนนับถือ

3. ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการปกครองประเทศในด้านต่างๆ ส่วนใหญ่จะอยู่ในเกณฑ์ ไม่มีความเห็น แสดงว่านักเรียนไม่แน่ใจในองค์ประกอบของการปกครองประเทศ หรือไม่ก็ไม่มีความรู้ในเรื่องนั้นๆ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล จะสามารถอภิปรายเกี่ยวกับผลการวิจัยได้เป็นเรื่องๆ ดังนี้

1. เกี่ยวกับการปฏิบัติของนักเรียนที่แสดงถึงความสนใจในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับการปกครองประเทศ

1.1 แหล่งความรู้ที่นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปกครองประเทศที่อยู่ใน
 เกณฑ์มาก คือจากวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ที่อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง คือจากตำรา
 และจากกรเรียนในโรงเรียน และที่ได้น้อยคือจากการหาเสียงของผู้แทนราษฎร และ
 การสุนทรศาสตร์ทางการเมือง จะเห็นได้ชัดเจนว่าสื่อมวลชนมีบทบาทต่อความรู้ด้านการ
 ปกครองประเทศของนักเรียนมาก นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องราวทางการเมือง จากสื่อมวล-
 ชนโดยเฉพาะวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์เป็นประจำทุกวัน โรงเรียนและครูผู้สอน
 ควรส่งเสริมและชี้แนะให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยใช้วิจารณญาณใช้เหตุใช้ผล และนำสื่อมวล-
 ชนมาเป็นประโยชน์ในการสอนให้มากที่สุด สำหรับแหล่งความรู้จากตำรา และจากการ
 เรียนในโรงเรียน นักเรียนได้ความรู้ทางการเมืองปานกลาง จึงเป็นสิ่งชี้ให้เห็นว่า
 โรงเรียนยังไม่เป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญของนักเรียน สมควรมีการแก้ไข สำหรับการจก
 นิตรศาสตร์ทางการเมืองในต่างจังหวัดมีน้อย นักเรียนจึงได้ความรู้จากแหล่งนั้นน้อย ส่วน
 ความรู้ด้านการปกครองที่ได้จากนักการเมืองอยู่ในเกณฑ์น้อย แสดงว่านักการเมืองหรือ
 ผู้แทนราษฎรของเรา ยังหาเสียงโดยการโฆษณาตนมากกว่าอธิบายให้คนเข้าใจนโยบาย
 และให้ความรู้ด้านการปกครองแก่ประชาชน ถ้าดูจากกลุ่มเพศแล้วจะเห็นว่านักเรียนหญิง
 ทั้งสองกลุ่มได้รับความรู้จากแหล่งต่างๆ มากกว่านักเรียนชาย แต่คะแนนไม่ต่างกันนัก

การที่พบว่านักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับการปกครองประเทศ จากหนังสือพิมพ์
 และวิทยุ โทรทัศน์มากกว่าการเรียนในโรงเรียนนี้ ตรงกับการวิจัยของ Remy¹ ที่พบว่า

1
 Richard C. Remy, "High School Seniors' Attitudes Toward Their
 Civics and Government Instruction," Social Education, (October, 1972),
 p. 594 .

นักเรียนได้รับความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมืองจากสื่อมวลชนมากกว่าจากการเรียนในโรงเรียน คือนักเรียนได้ความรู้เรื่องทั่วโลกจากหนังสือพิมพ์ 38% จากโทรทัศน์ 35% ได้ความรู้เรื่องประเทศสหรัฐอเมริกาจากหนังสือพิมพ์ 39% จากโทรทัศน์ 25% ขณะที่นักเรียนได้ความรู้เรื่องทั่วโลก 13% เรื่องประเทศสหรัฐอเมริกา 14% จากการสอนของครู

1.2 การที่นักเรียนสนใจต่อรัฐธรรมนูญทุกกลุ่ม แสดงว่าโรงเรียนไม่ได้กระตุ้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญ ครูไม่ได้นำบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญมาอธิบายให้นักเรียนเข้าใจ และเกิดความสนใจ นักเรียนจึงมีความสนใจต่อรัฐธรรมนูญ ทั้งที่เป็นเรื่องที่ทุกคนต้องสนใจ เพราะกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสำคัญที่สุดที่กำหนดรูปแบบในการปกครองประเทศ จึงเป็นเรื่องที่ต้องแก้ไข โดยการนำรัฐธรรมนูญมาสอนให้นักเรียนเกิดความรู้และเข้าใจ

1.3 จากค่าเฉลี่ยของคะแนนการปฏิบัติของนักเรียนต่อรัฐสภาและสมาชิกรัฐสภา สรุปได้ว่านักเรียนสนใจความเป็นไปของรัฐสภาในระดับปานกลางทุกกลุ่ม นับเป็นสิ่งที่ยังไม่น่าพอใจนักสำหรับความสนใจของนักเรียนในระดับนี้ นักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายควรให้ความสนใจต่อรัฐสภา และติดตามผลงานของรัฐสภา เพราะต่อไปนักเรียนจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับบุคคลในสถาบันนี้อย่างแน่นอน หากนักเรียนให้ความสนใจมาก จะเป็นผลให้อนาคตของรัฐสภาเป็นไปตามรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามที่หวังกัน เท่าที่ผ่านมามีความล้มเหลวของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ และมีสาเหตุมาจากสถาบันนี้ไม่นับคง เพราะขาดความสนใจจากประชาชนรวมอยู่ด้วย โรงเรียนจึงต้องสนับสนุนให้นักเรียนสนใจต่อสถาบันนี้ให้มากยิ่งขึ้น

จากผลการวิจัยนี้ตรงกันข้ามกับที่ Remy² วิจัยไว้และพบว่านักเรียนมีความเห็น
 ว่า วิชาหน้าที่พลเมืองและวิชาที่เกี่ยวกับการปกครอง เป็นพื้นฐานอันสำคัญของการปกครอง
 ประเทศ นักเรียนมีความต้องการที่จะเรียนรู้เรื่องต่างๆ มากน้อยดังนี้ คือ เรื่องการเมือง
 ของสงครามและสันติ 90% รัฐสภา 87% การเมืองของความสัมพันธ์ระหว่าง เชื้อชาติ
 82% ฯลฯ ซึ่งแสดงว่านักเรียนในสหรัฐอเมริกาให้ความสนใจในรัฐสภาในเกณฑ์มาก
 สำหรับในประเทศไทย ดวงกมล วานิช³ ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนต่อ
 วิชาหน้าที่พลเมืองและพบว่านักเรียนสนใจการปกครองในระบบประชาธิปไตยในเกณฑ์มาก
 ซึ่งไม่ตรงกับการวิจัยนี้ เช่นกัน

1.4 นักเรียนบางส่วนมีความคิดเห็นต่อข้าราชการไปในทางที่
 ว่าข้าราชการยังไม่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ให้ความร่วมมือไม่เต็มที่ เข้ากับ
 ประชาชนไม่ได้ ทุจริตในหน้าที่ ขมเหงรังแกประชาชน สิ่งเหล่านี้เป็นอันตรายนอกการ
 ปกครองประเทศมาก เพราะการที่ข้าราชการกับประชาชนเข้ากันไม่ได้ ทำให้เกิดความ
 เห็นห่างระหว่างกัน เป็นศัตรูกัน เป็นสิ่งที่ให้โทษต่อการปกครองอย่างยิ่ง ควรดำเนินการ
 การแก้ไขและวิจัยเรื่องนี้ให้ละเอียด และต้องทำโดยรีบด่วน

เกี่ยวกับการทุจริตในวงราชการนี้เป็นปัญหาที่มีอยู่ทั่วไป และกล่าวถึงกันอยู่เสมอ
 ไม่ว่าทางคำสอนมวลชน หรือผู้ใหญ่ที่พ้นวัยเรียนไปแล้ว แสดงว่าราชการของไทยเรา

2

Ibid. p.595

³ดวงกมล วานิช ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียน
 สาธิตต่อวิชาหน้าที่พลเมือง (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ-
 มหาวิทยาลัย 2516)

ยังไม่มีควมรับผิดชอบต่อนานที่ และใช้ตำแหน่งหน้าที่ทำการทุจริตอยู่เสมอ ในเรื่องนี้ ครูผู้สอนวิชาหน้าที่พลเมืองและโรงเรียนต้องช่วยกันส่งสอนอบรม และทำตัวอย่างที่ดี แก่เด็ก ครูต้องสอนให้นักเรียนใคร่โน้มน้าวที่ถูกต้องว่าราชการเป็นผู้ให้บริการแก่ ประชาชนในคานต่างๆ เป็นเครื่องมือของรัฐในการปกครองประเทศ ส่วนประชาชนเป็นผู้รับบริการ ทั้งสองฝ่ายต่างมีหน้าที่ของกันและกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน ถ้าทั้งสองฝ่ายได้รับผิดชอบร่วมกันแล้ว ปัญหาการทุจริตในราชการคงเกิดได้ยาก

1.5 นักเรียนให้ความสนใจต่อพรรคการเมืองในระดับปานกลางทุกกลุ่ม โดยเฉพาะคะแนนเฉลี่ยเรื่องการเมืองนโยบายพรรคการเมืองสูงกว่าเรื่องอื่นๆ แสดงว่า นักเรียนเริ่มสนใจการเมืองในระบบพรรค สำหรับการถกเถียงนโยบายของพรรคและหาเสียงให้พรรคที่ชอบยังทำกันน้อย ทั้งนี้เพราะพรรคการเมืองยังเป็นของใหม่สำหรับคนไทย แต่การที่นักเรียนให้ความสนใจในเกณฑ์ปานกลางนับว่าไม่เลวจนเกินไปสำหรับการเริ่มต้นของการปกครองในระบบประชาธิปไตย โดยอาศัยระบบพรรคการเมือง

2. เกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการปกครองประเทศในเรื่องต่างๆ จากคะแนนเฉลี่ยของแต่ละเรื่องจะเห็นว่า นักเรียนมีความเห็นไม่แน่ใจกับสภาพปัจจุบันของการปกครองเป็นส่วนใหญ่ ที่มีความเห็นในคานเห็นด้วยได้แก่การรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง และปัญหาการบริหาร เรื่องที่ไม่เห็นด้วยมีอย่างเดียวกันคือการได้มาซึ่งนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี การที่นักเรียนมีความเห็นไม่แน่ใจขององค์ประกอบต่างๆของการปกครองประเทศเป็นเรื่องที่น่าสนใจ แสดงถึงความไม่รู้ หรือเนื่องมาจากไม่แน่ใจว่าจะเหมาะสมกับบ้านเมืองหรือไม่ โดยเฉพาะเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ และรัฐสภา ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการปกครอง หากประชาชนไม่แน่ใจต่อระบบที่เป็นอยู่อาจทำให้เกิดความเสื่อมศรัทธาและทำให้เกิดความล้มเหลวขึ้นได้ แต่อย่างไรก็ตามจากคะแนนเฉลี่ย แม้จะอยู่ในเกณฑ์ ไม่มีความเห็นก็ตาม แต่มีแนวโน้มค่อนข้างไปทางเห็นด้วยอยู่เกือบทุกเรื่อง ถ้าโรงเรียนได้ช่วยเหลือให้ความรู้อย่างถูกต้องและจริงจังแก่นักเรียนในชั้นระดับนี้แล้ว เชื่อว่านักเรียนจะเกิดความมั่นใจและเห็นด้วยกับระบบการปกครองที่กำลังเป็นอยู่มากขึ้น

3. จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียน สรุปได้ว่า

3.1 เรื่องที่นักเรียนนับถือศาสนาต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ความสนใจต่อการปกครองประเทศ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

3.2 เรื่องที่นักเรียนนับถือศาสนาต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ความคิดเห็นต่อรัฐสภา ความคิดเห็นต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ความคิดเห็นต่อการได้มาซึ่งนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการบริหารประเทศ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในส่วนภูมิภาค และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับพรรคการเมือง

การที่นักเรียนที่นับถือศาสนาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่างกันนี้ เป็นผลมาจากนักเรียนมีชนบทรรมนิยม ประเพณี แตกต่างกัน ความสนใจและความคิดเห็นของนักเรียนจึงมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับศาสนา วัฒนธรรม ของนักเรียนอยู่ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ Richert⁴ ที่ได้ทำการศึกษาพบว่า เด็กแคนาดาที่มีวัฒนธรรมแบบอังกฤษ และเด็กแคนาดาที่มีวัฒนธรรมแบบฝรั่งเศสมีความคิดเห็นในทางการเมืองแตกต่างกัน เพราะมีวัฒนธรรมและกระบวนกาทางสังคมไม่เหมือนกัน นอกจากนั้นยังเป็นไปได้ว่าความคิด

4

Jean Pierri Richert, "Children and Politics in Quebec : A Comparative Study of Political Cultures, Dissertation Abstracts International, vol. 33 No. 8 (February, 1973), p. 4501 - A .

ความคิดเห็นของนักเรียนสองศาสนาที่แตกต่างกัน เป็นผลมาจากการประท้วงทางการเมืองที่เกิดขึ้นในจังหวัดปัตตานี เมื่อต้นปี พ.ศ. 2519 มีอิทธิพลอยู่ด้วย จึงเป็นเรื่องที่นำศึกษาต่อไป แต่อย่างไรก็ตามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการปกครองประเทศในด้านต่าง ๆ นักเรียนที่นับถือศาสนาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่างกันเพียง 2 เรื่อง ใน 9 เรื่อง อีก 7 เรื่องนักเรียนมีความเห็นไม่ต่างกัน ดังนั้นโดยส่วนรวมแล้วนักเรียนที่มีศาสนาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการปกครองไม่แตกต่างกัน ศาสนามีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของนักเรียนในบางเรื่องเท่านั้น

3.3 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความคิดเห็นต่อการปกครองประเทศในด้านต่าง ๆ ในจำนวน 9 เรื่อง มีความเห็นต่างกัน 6 เรื่อง ดังนี้คือ ความสนใจต่อการปกครองประเทศ ความคิดเห็นต่อรัฐธรรมนูญ ความคิดเห็นต่อผู้แทนราษฎร ความคิดเห็นต่อการไต่มาซึ่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ความคิดเห็นต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองส่วนภูมิภาค

3.4 เรื่องที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน มี 3 เรื่อง ดังนี้ คือ ความคิดเห็นต่อรัฐสภา ความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารประเทศ และความคิดเห็นต่อพรรคการเมือง

โดยส่วนรวมแล้วนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความคิดเห็นต่อการปกครองประเทศในด้านต่าง ๆ แตกต่างกัน ซึ่งตรงกับอุเทน ปัญโญ⁵ ได้ทำการศึกษาพบว่า

⁵ อุเทน ปัญโญ "การศึกษาทัศนคติของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยต่อการเมือง" (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2503)

นิสิตชายมีทัศนคติต่อการเมืองดีกว่านิสิตหญิง ซึ่งแสดงว่านิสิตสองเพศมีทัศนคติต่อการเมืองแตกต่างกัน สำหรับการวิจัยนี้บอกไม่ได้แน่ชัดว่านักเรียนเพศใดมีความคิดเห็นคล้อยตามกับสภาพปัจจุบันมากกว่ากัน เพราะบางเรื่องนักเรียนชายเห็นด้วยมากกว่าหญิง บางเรื่องนักเรียนหญิงเห็นด้วยมากกว่าชาย แต่โดยสรุปแล้วนักเรียนทั้งสองเพศมีความเห็นแตกต่างกันโดยส่วนรวม ในสภาพสังคมปัจจุบัน พลเมืองทั้งชายและหญิงควรได้มีส่วนในการปกครองประเทศร่วมกัน การปกครองจึงจะดำเนินไปได้ด้วยดี จึงเป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึงต่อไปว่าควรจะจัดการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองและวิชาที่เกี่ยวข้องกับการปกครองประเทศอย่างไร จึงจะทำให้ นักเรียนทั้งสองเพศมีความคิดเห็นใกล้เคียงกัน

3.5 ในเรื่องความคิดเห็นของนักเรียนต่อผู้แทนราษฎร นักเรียนหญิงมองผู้แทนในค่านิยมมากกว่านักเรียนชาย แต่นักเรียนทั้งสองกลุ่ม มองภาพพจน์ของผู้แทนในค่านิยมไม่แน่ใจ คือไม่มีความเห็นต่อผู้แทนทั้งในค่านิยมและค่านิยมที่ ซึ่งใกล้เคียงกับที่ วงษ์เลิศไพศาล⁶ ได้ทำการศึกษาพบว่านิสิตขาดความเชื่อมั่นศรัทธาในสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเห็นว่าผู้แทนราษฎรปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขตความรับผิดชอบ

3.6 การที่นักเรียนนับถือศาสนาแตกต่างกันและเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปกครองประเทศต่างกันในเรื่องนั้น เป็นการแสดงว่า ความรู้ความเข้าใจ

⁶ วงษ์เลิศไพศาล "วัฒนธรรมทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของนิสิตปีสุดท้าย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีต่อฐานะ และบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร" (วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2517)

เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียน ในบางเรื่องแตกต่างกัน ดังที่ วรรณวิมล
 หนีมพานิช⁷ ได้ทำการศึกษาพบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
 มีความสัมพันธ์กับการแสดงออกเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ขอเสนอแนะ

1. จากการที่นักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับการปกครองประเทศจากโรงเรียน
 แม้จะอยู่ในเกณฑ์มากบางกลุ่มแต่ไม่ได้มากไปกว่าจากแหล่งอื่นๆ โรงเรียนน่าจะเป็นแหล่ง
 ให้ความรู้เกี่ยวกับวิชาการด้านการปกครอง ให้ความรู้ด้านการปกครองที่ถูกต้องแก่นักเรียน
 การที่นักเรียนได้ความรู้จากแหล่งอื่นนั้น อาจได้มาในรูปของการโฆษณามากกว่าในรูปของ
 ข้อเท็จจริง โรงเรียนจึงควรถือเป็นหน้าที่ในการให้ความรู้ด้านการปกครองที่ถูกต้องแก่
 นักเรียนให้มากยิ่งขึ้น

นอกจากนั้นเกี่ยวกับความรู้เรื่องรัฐธรรมนูญ นักเรียนทุกกลุ่มมีคะแนนในเกณฑ์
 น้อยกว่าที่ควรจะเป็น แสดงว่านักเรียนไม่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญในโรงเรียนมากนัก
 นักเรียนไม่สามารถอธิบายบทบัญญัติต่างๆในรัฐธรรมนูญให้แก่บุคคลอื่นได้มาก ซึ่งนักเรียน
 ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายควรเป็นกลุ่มคนที่สามารถเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแก่
 คนทั่วไปได้ จะทำให้ประชาชนได้เข้าใจรัฐธรรมนูญดีขึ้นอีกทางหนึ่ง โรงเรียนจึงควรเน้น

⁷ วรรณวิมล หนีมพานิช "มโนทัศน์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียน
 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2517)

การสอนกฎหมายรัฐธรรมนูญในชั้นต่างๆให้มาก โดยเฉพาะชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. ถ้าศึกษาคะแนนเฉลี่ยที่นักเรียนได้รับความรู้จากแหล่งต่างๆ จะเห็นว่านักเรียนได้รับความรู้จากการดูนิทรรศการทางการเมืองในเกณฑ์น้อย จึงสมควรที่โรงเรียนในส่วนภูมิภาคควรได้มีกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเมืองเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้มากขึ้น โรงเรียนสามารถให้นักเรียนได้ศึกษาการเมือง ในระดับท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียน เช่น การเลือกตั้งในโรงเรียน เลือกสมาชิกสภาเทศบาล เลือกสมาชิกสภาจังหวัด การฟังการประชุมสภาเทศบาล สภาจังหวัด สิ่งเหล่านี้อยู่ในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ จึงควรให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยใช้แหล่งวิชาการในชุมชนนั้นเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองมากยิ่งขึ้น

ในการที่โรงเรียนจะจัดกิจกรรมต่างๆเพื่อเสริมสร้างความรู้แก่นักเรียนนั้น ส่วนหนึ่งมาจากขอบบพรองของหลักสูตรสังคมศึกษา โดยเฉพาะวิชาหน้าที่พลเมืองรวมอยู่ด้วย Patrick⁸ ได้กล่าวถึงหลักสูตรวิชาหน้าที่พลเมืองไว้ว่า "เนื้อหาของวิชานี้ควรจัดเสียใหม่โดยการรวบรวมโน้ตสำคัญๆ จากพฤติกรรมต่างๆ และจากวิชาสังคมศาสตร์ ส่วนวิธีการสอนของครูนั้นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานที่จะให้นักเรียนได้กระทำหรือรับเพื่อที่จะค้นหาความรู้" ในเรื่องนี้ Gibson⁹ ได้เสนอแนะว่า "กิจกรรมในหลักสูตรวิชาหน้าที่พลเมือง

8

John J. Patrick, "Implications of Political Socialization Research for the Reform of Civic Education," Social Education, (January, 1969), p. 21 .

⁹John S. Gibson, Needed : A Revolution in Civic Education,"

N A S S P Bulletin, (May, 1969), p. 62 .

นั้นต้องสามารถนำเอาโลกแห่งความจริงนอกห้องเรียนเข้ามาในห้องเรียน และใช้ชุมชนที่เป็นสิ่งแวดล้อมมาเป็นบทเรียนได้เป็นอย่างดี" อมรา มนัสวานิช¹⁰ พบว่า นักเรียนมีความเห็นว่าวิชาหน้าที่พลเมืองมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันมากที่สุด แต่ปัญหาที่สำคัญที่สุดของวิชาหน้าที่พลเมืองคือ การที่ไม่อาจนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นกิจกรรมต่างๆที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการปกครองประเทศนั้น จึงควรคำนึงถึงปัญหาต่างๆที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียนเป็นสำคัญ

3. โรงเรียนควรเชิญผู้มีความรู้ทางด้านการเมือง การปกครอง หรือนักการเมืองที่มีชื่อมาพูดเกี่ยวกับการเมืองการปกครองให้นักเรียนฟัง หรือเชิญผู้แทนราษฎรของจังหวัดมาพูดเกี่ยวกับการทำงานของสภา กิจกรรมเหล่านี้จะช่วยเสริมความรู้ที่เรียนมากับการปฏิบัติไปด้วยกันได้ ซึ่งถ้าทำได้ดังกล่าวก็น่าจะช่วยเชื่อมช่องว่างระหว่างการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง กับการปฏิบัติจริงให้เข้าด้วยกันได้ ดังที่ Gibson¹¹ กล่าวไว้

นอกจากนั้นการประชุมสภาผู้แทนราษฎรที่มีการถ่ายทอดทางสถานีวิทยุ ครูควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฟังในเมื่อมีการตราพระราชบัญญัติที่มีความสำคัญๆ และควรนำมาวิพากษ์วิจารณ์ในชั้นเรียนด้วย อย่าปล่อยให้ให้นักเรียนได้ความรู้จากสื่อมวลชนแต่เพียงอย่างเดียว ควรชี้ข้อดีข้อเสีย ข้อเท็จจริงให้คิดในด้านต่างๆ อันจะทำให้ให้นักเรียนได้ตัดสินใจถูกต้อง

¹⁰ อมรา มนัสวานิช "การศึกษาปัญหาการสอนสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนรัฐบาลในภาคการศึกษา 2 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2513) หน้า 145-147

¹¹

John S. Gibson, Op.Cit. p. 54

เกี่ยวกับโรงเรียนควรทำหน้าที่อย่างไรนั้น Gillespie และ Mehlinger¹² ได้สรุปหน้าที่ที่สำคัญของโรงเรียนไว้ 3 ประการคือ โรงเรียนต้องเตรียมปัญหาต่างๆ ในการศึกษาเพื่อที่จะนำไปสู่การสรุปเป็นมโนทัศน์แก่นักเรียน โรงเรียนต้องสนับสนุน กิจกรรมต่างๆ ในการสร้างทักษะ ได้แก่กิจกรรมที่เกี่ยวกับทักษะในการวิเคราะห์ และกิจกรรม ในการปฏิบัติตามระเบียบวิธี ประการสุดท้าย โรงเรียนต้องฝึกฝนเพื่อแนะแนวทางให้ นักเรียนได้เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีผลสำเร็จ

สำหรับนักการศึกษา ควรเพิ่มเติมเนื้อหาในหลักสูตรวิชาหน้าที่พลเมืองให้มีการ เรียนกฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายเกี่ยวกับการปกครอง กฎหมายเลือกตั้งและกฎหมาย พรรคการเมือง เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้สนใจและมีความรู้เกี่ยวกับการปกครองประเทศ ในระบบประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น และควรมีการวิจัยเกี่ยวกับความสนใจของนักเรียนใน เนื้อหาต่างๆ รวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขให้หลักสูตรทันสมัยอยู่เสมอ

สำหรับนักการเมือง ควรให้ความรู้ด้านการปกครองประเทศแก่ประชาชนและ นักเรียนควยการแถลงนโยบาย การทำงานขององค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการปกครอง ประเทศ รวมทั้งขั้นตอนต่างๆ ให้ประชาชนเข้าใจ และควรรหาโอกาสเข้าไปให้ความรู้ ด้านการปกครองประเทศแก่นักเรียน เมื่อโรงเรียนประสงค์ จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปในทางไม่แน่ใจคือไม่มีความเห็นในคำนี้

12

Judith A. Gillespie, and Howard D. Mehlinger, "Teach About Politics in the "Real" World - the School," Social Education, (October, 1972), p. 601

และไม่คี่ ดังนั้นนักการเมืองจึงควรสร้างภาพพจน์เสียใหม่ เพื่อให้นักเรียนและประชาชน
ได้มีความเลื่อมใสศรัทธาในตัวนักการเมือง ซึ่งเท่ากับช่วยเสริมสร้างระบอบประชาธิปไตย
ทางหนึ่งด้วย

สำหรับรัฐบาล จากการวิจัยครั้งนี้พบอย่างแน่ชัดว่าข้าราชการ เป็นบุคคลที่ไม่
เลื่อมใสศรัทธาในสายตาของนักเรียน ข้าราชการเป็นผู้ที่ไม่สุจริตในหน้าที่ ชมเชยรังแก
ราษฎร เรียกร้องค่าตอบแทนในทางที่ผิด สิ่งต่างๆเหล่านี้ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างประชาชน
กับข้าราชการ และทำให้เกิดความล้มเหลวในการบริหาร รัฐบาลต้องขจัดสิ่งเหล่านี้โดยเร็ว
มิฉะนั้นข้าราชการในสายตาของประชาชน คือคนที่ชมเชยรังแกอยู่ทั่วไป สำหรับในสามจังหวัด
ชายแดนภาคใต้เนื่องจากประชาชนมีทัศนคติต่อข้าราชการที่เป็นไทยพุทธในทางที่ไม่ค่อยดีนัก
รัฐบาลจึงควรระมัดระวัง และกำชับเป็นพิเศษในเรื่องความสุจริตยุติธรรม และการให้
ความร่วมมือแก่ราษฎรที่มาติดต่อ

จากการที่นักเรียนมีความเห็นว่านายกรัฐมนตรีควรมาจากการเลือกตั้งโดยตรง
และรัฐมนตรีควรมาจากสมาชิกรัฐสภาทั้งหมด ก็เป็นข้อมูลความต้องการของประชาชนกลุ่มหนึ่ง
ที่ควรแก่การรับฟัง แม้ในทางปฏิบัติจะยังทำไม่ได้ในปัจจุบันก็ตาม

การวิจัยเรื่องความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสามจังหวัด
ชายแดนภาคใต้ต่อการปกครองประเทศนี้ มีขอบปรองอยู่หลายประการ ประการแรกเป็น
เรื่องที่กว้างเกินไปมีหลายองค์ประกอบ ควรจะมีการวิจัยเฉพาะองค์ประกอบของการปกครอง
ประเทศเพียงองค์ประกอบเดียว จะทำให้ผลสมบูรณ์ดีกว่า ประการที่สอง การวิจัยนี้จำกัด
อยู่ด้วยความรู้ความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับการปกครองประเทศมีไม่มากนัก ความรู้ที่
นักเรียนเรียนตามหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายเป็นเรื่องที่กว้างๆ ความไม่รูจริง
ทำให้ความคิดเห็นเอนเอียงไปได้ ประการที่สามในขณะที่เก็บข้อมูลเป็นระยะที่มีการชุมนุม
เรียกร้องขอความเป็นธรรมที่จังหวัดปัตตานีเพิ่งสงบลงใหม่ๆ การชุมนุมเรียกร้องคราวนี้
ก่อให้เกิดความกระตือรือร้นทางด้านความสามัคคีระหว่างศาสนาและทัศนคติที่มติดอกัน
อย่างยิ่ง ข้อมูลที่ได้จึงมีอคติปนอยู่ด้วย